

Проект
вноситься народними депутати України:

Шахов С.В. (посв. 315)

Волинцем М.Я. (посв. 181)

ЗАКОН УКРАЇНИ **“Про військове капеланство у Збройних Силах України”**

Цей закон визначає основні завдання, організаційно-правові засади забезпечення функціонування інституту військового капеланства з метою реалізації військовослужбовцями та працівниками Збройних Сил України права на свободу совісті, світогляду і віросповідання.

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

Військове капеланство — діяльність військових капеланів, спрямована на реалізацію права на свободу віросповідання, душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України.

Структурні підрозділи (посадові особи) з питань служби військового духовенства (капеланства) (далі - СВД(К)) — структурні підрозділи (посадові особи) Міністерства оборони України та Збройних Сил України, які здійснюють взаємодію з військовими капеланами та профспілковою організацією об'єднання капеланів Збройних сил України. Структурні підрозділи (посадові особи) з питань служби військового духовенства (капеланства) у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами Президента України та актами Кабінету Міністрів України.

Капеланська служба (Служба військового духовенства) — забезпечує виконання цілей і завдань військового капеланства у Збройних силах України.

Військовий капелан — фізична особа, яка має повну вищу духовну освіту, є священнослужителем релігійної організації, статут (положення) якої зареєстровано в Україні у встановленому законом порядку, є громадянином України, пройшов погодження з органами Служби безпеки України (Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, органами військової контррозвідки), і прийнятий на роботу на посаду

військового священика (капелана) у військовій частині (підрозділі), військовому навчальному закладі, установах та організаціях Збройних Сил України.

Військовий капелан резерву — фізична особа, яка має духовну освіту, є священнослужителем релігійної організації, статут (положення) якої зареєстровано в Україні у встановленому законом порядку, є громадянином України, пройшов погодження з органами Служби безпеки України (Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, органами військової контррозвідки). Військовий капелан резерву не займає посаду військового священика (капелана) у військовій частині (підрозділі).

Помічник військового капелана — військовослужбовець або працівник Збройних Сил України, котрий виявив особисте бажання і за клопотанням військового капелана закріплюється командиром військової частини (підрозділу) за військовим капеланом з метою надання йому організаційної та іншої допомоги, а також збройного захисту у разі бойових дій чи іншої небезпеки.

Стаття 2. Структура і завдання військового капеланства.

1. Діяльність військового капеланства забезпечується капеланською службою (Службою військового духовенства), яка складається зі структурних підрозділів (посадових осіб) Збройних Сил України з питань служби військового духовенства (капеланства) і військових капеланів.

2. Завданнями військового капеланства є:

- Забезпечення реалізації конституційного права на свободу віросповідання.
- Душпастирська опіка військовослужбовців і працівників Збройних Сил України.
- Задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України.
- Допомога військовослужбовцям у розвитку їх особистісних та колективних моральних якостей на основі дисциплінованості, братерства, жертвовності, мужності, стійкості, хоробрості, працелюбності, розсудливості, відповідальності, поміркованості.
- Виховання у військовослужбовців толерантного ставлення до людей з іншим світоглядом та релігійними переконаннями.

Стаття 3. Правова основа діяльності військового капеланства

Правовою основою військового капеланства є Конституція України, цей Закон, Закони України: «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» та інші закони України, прийняті до них нормативно-правові акти щодо капеланської діяльності, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 4. Засади взаємодії держави і релігійних організацій в організації військового капеланства.

1. Організація військового капеланства здійснюється, виходячи з принципу відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави.

2. Держава оплачує працю військових капеланів на посаді військових священиків (капеланів) військової частини (підрозділу) у порядку, визначеному цим Законом і Кодексом законів про працю. Держава не фінансує релігійні організації, членами яких є військові капелани та інші релігійні організації і їх прями та непрямі структури.

3. Держава визнає за військовими капеланами право на вільне об'єднання у професійні спілки з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки.

4. Закони та інші нормативно-правові акти не можуть бути спрямовані на обмеження прав і гарантій діяльності військових капеланів та їх профспілкових об'єднань, передбачених Конституцією України, цим Законом і Кодексом законів про працю.

5. Органи державної влади, а також командування військових частин (підрозділів) не уповноважені виконувати релігійні обряди (культи) і задовольняти релігійні потреби військовослужбовців та працівників, а військові капелани не виконують функцій держави та командування військових частин (підрозділів) і за жодних обставин не втручаються у діяльність військовослужбовців та працівників військової частини (підрозділу).

6. Релігійним організаціям забороняється будь-яке пряме і непряме втручання у діяльність військових капеланів, командування військових частин (підрозділів) та особового складу.

7. Центральні органи виконавчої влади і військового управління Збройних Сил України, інших військових формувань приймають необхідні нормативно правові акти на виконання цього Закону в межах своєї компетенції.

Стаття 5. Принципи військового капеланства.

Діяльність військового капеланства здійснюється згідно наступних принципів:

- Забезпечення права військовослужбовців та працівників військової частини (підрозділу) на свободу совісті, світогляду і віросповідання незалежно від їх релігійної чи конфесійної приналежності.
- Рівності всіх військових капеланів незалежно від їх релігійної чи конфесійної приналежності.
- Визнання офіційної позиції Збройних Сил України по відношенню до існуючих або можливих ворогів держави і їх деструктивних дій.
- Невтручання військовими капеланами у професійну діяльність військовослужбовців (працівників) військової частини (підрозділу)
- Невтручання командування та військовослужбовців (працівників) військових частин (підрозділів) у професійну діяльність військових капеланів.
- Толерантного ставлення до усіх конфесій та релігій.
- Недопущення нав'язування релігійних, політичних та інших переконань.
- Добровільності участі військовослужбовців та працівників у релігійних обрядах (культях) та інших заходах релігійної опіки.

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА

Стаття 6. Структура і принципи діяльності Служби військового духовенства (капеланської служби)

1. Службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України становлять:

- Структурний підрозділ (посадові особи) Департаменту військової освіти, науки, соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України.
- Структурні підрозділи (посадові особи) Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України та органів військового управління Збройних Сил України.
- Структурний підрозділ (посадові особи) Центру морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України.
- Військові священики (капелани) військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України (далі - військові частини), інших військових формувань

2. Структурні підрозділи (посадові особи) Міністерства оборони України, Збройних Сил України з питань СВД(К) відповідно до покладених на них завдань:

- Забезпечують виконання та додержання законодавства про свободу совісті, світогляду та віросповідання у Збройних Силах України.

- Організують забезпечення потреби військових частин у військових священиках (капеланах)

- Організують співпрацю з профспілковою організацією об'єднання капеланів Збройних сил України.

- Сприяють покращенню умов праці військового капелана.

3. Структурний підрозділ (посадові особи) Департаменту військової освіти, науки, соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України відповідно до покладених на нього завдань:

- Бере участь у розробці проектів законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністерства оборони України щодо забезпечення функціонування СВД(К)

- Бере участь у відборі та призначенні військових священиків (капеланів)

- Замовляє соціологічні опитування щодо забезпечення реалізації права на свободу світогляду та віросповідання у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України.

- Організовує задоволення релігійних та духовних потреб військовослужбовців, працівників Збройних Сил України.

- Організовує навчання необхідним знанням і навичкам військової справи для військових капеланів.

- Організовує співпрацю з профспілковою організацією об'єднання капеланів з питань освіти, соціальної та гуманітарної політики Збройних сил України.

4. Структурні підрозділи (посадові особи) Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України та органів військового управління Збройних Сил України відповідно до покладених на них завдань:

- Сприяють забезпеченню релігійних та духовних потреб особового складу Збройних Сил України.

- Організують та проводять заходи з душпастирської опіки в інтересах зміцнення морально-психологічного стану військових капеланів та особового складу Збройних Сил України.

- Визначають потребу у військових священиках (капеланах) у підпорядкованих військових частинах.

- Беруть участь у відборі та призначенні військових священиків (капеланів)

- Взаємодіють із профспілковою організацією об'єднання капеланів Збройних сил України.

5. Структурний підрозділ (посадові особи) Центру морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України відповідно до покладених на нього завдань:

- Бере участь у заходах з душпастирської опіки особового складу Збройних Сил України.

- Бере участь у розробці проектів актів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України щодо організації діяльності військових священиків (капеланів).

- Бере участь у заходах щодо відбору та призначення військових священиків (капеланів) у військових частинах Збройних Сил України.

- Взаємодіє з військовими священиками (капеланами), профспілковою організацією об'єднання капеланів Збройних сил України.

- Подає клопотання про нагородження діючих військових капеланів.

6. Діяльність СВД(К) здійснюється на основі таких принципів:

- Забезпечення конституційного права військовослужбовців на свободу світогляду і віросповідання.

- Добровільність участі військовослужбовців у богослужіннях, релігійних обрядах та інших заходах.

- Рівність представників всіх віросповідань, які проходять службу у Збройних Силах України, щодо задоволення їх релігійних потреб.

- Невтручання військового командування у діяльність релігійних організацій.

- Невтручання релігійних організацій у діяльність військового командування.

- Повага, толерантне ставлення до віруючих та військових священиків (капеланів) усіх релігійних організацій.

- Використання будівель та приміщень, які збудовані, відновлені чи пристосовані для здійснення культових потреб на території військових частин, установ та організацій, на основі рівності капеланів усіх релігійних організацій.

- Вирішення спірних питань структурних підрозділів (посадових осіб) з питань служби військового духовенства (капеланства), що виникають у них із військовими капеланами, відбувається з обов'язковим залученням профспілкової організації об'єднання капеланів ЗСУ.

7. У рамках організаційної діяльності СВД(К) структурні підрозділи (посадові особи) Міністерства оборони України та Збройних Сил України взаємодіють з профспілковою організацією об'єднання капеланів ЗСУ.

Стаття 8. Військові капелани.

1. Військові капелани виконують свої обов'язки в інтересах задоволення потреби з душпастирської опіки, релігійних потреб особового складу Збройних Сил України.

2. Військовий капелан працевлаштовується до військової частини (підрозділу) за трудовою угодою.

3. Основними напрямками діяльності військового капелана є:

- Душпастирська опіка особового складу військової частини (підрозділу).

- Задоволення релігійних потреб особового складу військової частини (підрозділу)

- Релігійно-просвітня робота.

4. Основними завданнями військового капелана є:

- Душпастирська опіка особового складу військової частини (підрозділу)

- Організація та проведення молитов, богослужінь, урочистих і поминальних заходів та інших релігійних обрядів і культів, пов'язаних із задоволенням релігійних потреб особового складу.

- Ознайомлення особового складу, за бажанням, з основами віровчення.

- Виховання в особового складу толерантного ставлення до людей з іншим світоглядом та релігійними переконаннями.

- Налагодження партнерських відносин з представниками релігійних організацій, які діють у місцях дислокації військової частини (підрозділу)

- За необхідності, участь у реабілітації особового складу.

5. Військовий капелан – громадянин України, який відповідає таким вимогам:

- Є священнослужителем зареєстрованої в Україні релігійної організації.

- Має повну вищу духовну освіту.

- Володіє державною мовою.

- Пройшов відбір і прийнятий на роботу на посаду працівника у військовій частині (підрозділі), військовому навчальному закладі, установах та організаціях Збройних Сил України.

6. Кандидатури осіб, які приймаються на роботу на посаду військового священика (капелана), в обов'язковому порядку погоджуються з органами Служби безпеки України (Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, органами військової контррозвідки).

7. У разі, якщо посада військового священика (капелана) передбачає допуск до державної таємниці, питання щодо надання такого допуску кандидату на таку посаду вирішується згідно із чинним законодавством України.

8. Військові капелани вільно користуються культовими спорудами на території військових частин, де працюють.

Стаття 9. Військовий капелан резерву.

1. Військові капелани резерву виконують свої обов'язки в інтересах особового складу Збройних Сил України.

2. Військовий капелан резерву виконує свої обов'язки та завдання на громадських засадах.

3. Військовий капелан резерву не займає посаду військового капелана у військовій частині (підрозділі) та інших службах військової частини.

4. Основним напрямком діяльності і завданням військового капелана резерву є проведення релігійних обрядів (культів) з метою задоволення релігійних потреб особового складу військової частини (підрозділу)

5. Військовий капелан резерву це громадянин України, який відповідає наступним вимогам:

- Є священнослужителем зареєстрованої в Україні релігійної організації.
- Має духовну освіту.
- Володіє державною мовою.
- Пройшов відбір і допущений до проведення релігійних обрядів (культів) у військовій частині (підрозділі), військовому навчальному закладі, установах та організаціях Збройних Сил України, інших військових формуваннях.

6. Кандидатури осіб, які в якості військових капеланів резерву допускаються до проведення релігійних обрядів (культів) у військових частинах (підрозділах), в обов'язковому порядку погоджуються з органами Служби безпеки України (Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, органами військової контррозвідки).

7. У разі, якщо допущення до проведення релігійних обрядів (культів) військовим капеланом резерву передбачає допуск до державної таємниці, питання щодо надання такого допуску кандидату на таку посаду вирішується згідно із чинним законодавством України.

8. Військові капелани резерву користуються культовими спорудами на території військових частин, у яких їм дозволено проводити релігійні обряди (культи) за погодженням із командиром військової частини (підрозділу) та військовим капеланом, який працевлаштований у цій військовій частині (підрозділі)

9. Залучення військового капелана резерву до тимчасового забезпечення релігійних обрядів (культів) частини або всіх віруючих військовослужбовців та працівників військової частини (підрозділу) не може бути підставою для відмови в працевлаштуванні священнослужителя будь-якої конфесії на посаду військового священика (капелана) цієї військової частини.

Стаття 10. Помічник військового капелана

1. Помічник військового капелана – військовослужбовець або працівник військової частини (підрозділу), який на добровільній основі погодився виконувати обов'язки помічника військового капелана в інтересах особового складу Збройних Сил України.

2. Помічник військового капелана призначається командиром військової частини (підрозділу) за проханням військового капелана, та повністю

звільняється на час виконання ним обов'язків помічника військового капелана від іншої діяльності.

3. Військовий капелан має право клопотати перед командуванням про призначення певного військовослужбовця (працівника) ЗСУ своїм помічником.

4. Основними напрямками діяльності помічника військового капелана є:

- Сприяння військовому капелану під час надання ним душпастирської опіки особовому складу військової частини (підрозділу)

- Допомога військовому капелану під час задоволення релігійних потреб особового складу військової частини (підрозділу) та у проведенні релігійних обрядів (культів)

- Захист військового капелана, в тому числі і збройний.

5. Основними завданнями помічника військового капелана є:

- Сприяння військовому капелану у наданні ним душпастирської опіки та іншому турботливому ставленню до особового складу військової частини (підрозділу)

- Допомога в організації та проведенні молитов, богослужінь, урочистих і поминальних заходів та інших релігійних обрядів і культів, пов'язаних із задоволенням релігійних потреб особового складу.

- Сприяння військовому капелану під час ознайомлення ним особового складу з основами віровчення.

- Допомога і сприяння військовому капелану під час налагодження ним партнерських відносин з представниками релігійних організацій, які діють у місцях дислокації військової частини (підрозділу)

- Допомога військовому капелану під час реабілітації особового складу

- Захист військового капелана (в тому числі і збройний захист) військового капелана у разі бойових дій чи іншої небезпеки.

6. Період діяльності помічника військового капелана визначається військовим капеланом за погодженням із командиром військової частини (підрозділу)

7. Помічник військового капелана зобов'язаний бути толерантним у ставленні до людей з іншими переконаннями та релігійним світоглядом.

Розділ III

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНА.

Стаття 11. Права військового капелана (військового капелана резерву).

1. Військовий капелан (військовий капелан резерву) має право:

- Сприяти реалізації прав особового складу на задоволення їхніх релігійних потреб незалежно від їх релігійної приналежності.

- Здійснювати богослужіння та проводити обряди (культи) своєї конфесії або релігійного напрямку.
- У разі бажання військовослужбовців (працівників), проводити для них на добровільних засадах навчання основам свого віровчення.
- Відвідувати військові госпіталі і гауптвахти з метою надання душпастирської опіки і проведення релігійних обрядів (культів) для військовослужбовців і працівників, які там знаходяться, згідно з встановленим командуванням порядком.
- Надавати пропозиції командуванню військових частин щодо облаштування місць проведення молитов, богослужінь та інших релігійних обрядів.
- Звертатися з пропозиціями до командування з питань забезпечення дотримання прав військовослужбовців на свободу совісті та віросповідання.
- На основі вільного волевиявлення та без будь-якого дозволу вступати до профспілкового об'єднання капеланів ЗСУ на умовах і в порядку, визначеному статутом, брати участь у роботі профспілки незалежно від своєї приналежності до певної релігійної організації.
- Брати участь у службових нарадах з питань забезпечення реалізації прав особового складу на задоволення їхніх релігійних потреб та зміцнення морально-психологічного стану військовослужбовців;
- Брати участь в організації благодійної допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей.
- Звертатися з пропозиціями і скаргами до командування з питань усунення порушень права військовослужбовців і працівників Збройних Сил України на свободу совісті, світогляду та віросповідання.

Стаття 12. Обов'язки військового капелана (військового капелана резерву).

1. Військовий капелан зобов'язаний:
    - Дотримуватися вимог чинного законодавства України.
    - Надавати душпастирську опіку особовому складу військової частини (підрозділу).
    - Проводити релігійні обряди (культи) за потреби особового складу військової частини (підрозділу) у дні релігійних та державних свят.
- Дотримуватися розпорядку військової частини (підрозділу), узгоджувати з військовим командуванням частини (підрозділу) час та місце проведення богослужінь, релігійних обрядів та інших заходів душпастирської опіки;
- За необхідності, брати участь у проведенні військових урочистостей.

- Сприяти підтриманню високого бойового духу військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, спецпідрозділів правоохоронних органів, інших військових формувань.
- Сприяти особовому складу військової частини (підрозділу) у дотриманні здорового способу життя.
- Зберігати в таємниці відомості, які стали відомі військовому капелану під час виконання ним обов'язків з надання душпастирської опіки, крім випадків, коли існує загроза зриву виконання службово-бойових завдань.
- Надавати командуванню військової частини (підрозділу) консультативну допомогу з релігійних питань.
- Забезпечувати задоволення релігійних потреб особового складу військової частини (підрозділу) з іншими релігійними переконаннями, сприяти їм у вільному доступі до священнослужителів відповідних релігійних організацій.
- Забезпечувати вільний доступ до культових споруд особовому складу військової частини (підрозділу) з іншими релігійними переконаннями.
- Толерантно ставитися до представників інших релігій і конфесій, утримуватися від заяв чи дій, які можуть спричинити серед особового складу військової частини (підрозділу) ворожнечу.
- Дотримуватися вимог режиму таємності та збереження державної таємниці відповідно до законів України.
- Дотримуватися встановлених правил спільного використання культових споруд, приміщень і релігійного майна, призначеного для здійснення душпастирської опіки (духовних центрів).
- Не допускати міжрелігійних і міжконфесійних поділів та суперечок.

Стаття 13. Організація забезпечення діяльності військового капелана (військового капелана резерву).

1. На командирів військових частин покладається:
  - Організація погодження кандидатур відібраних на посади військових капеланів кандидатів з відповідними органами Служби безпеки України.
  - Прийом на роботу і звільнення військових капеланів згідно з вимогами законодавства України.
  - Сприяння діяльності військових капеланів в межах компетенції.
  - Забезпечення військових капеланів службовим приміщенням (робочим місцем) із необхідними меблями та оргтехнікою.
  - Сприяння реалізації права військовослужбовців на задоволення релігійних потреб в установлений розпорядком дня час.
  - Координація взаємодії між військовими священиками (капеланами) різних релігійних організацій.

– Сприяння у встановленому законодавством порядку спорудженню і обладнанню капітальних та мобільних (польових) культових споруд.

2. Військовий капелан спільно із командиром військової частини визначає порядок часу і місце для здійснення душпастирської опіки військовослужбовців і працівників військової частини (підрозділу)

3. Якщо у військовій частині (підрозділі) є дві або більше посад військових священиків (капеланів), ці посади мають бути заповнені представниками різних релігійних організацій з урахуванням визначеної переважаючої конфесійної належності особового складу.

4. Прийняття на роботу (звільнення з роботи) військових священиків (капеланів) здійснюється відповідно до вимог законодавства України про працю.

5. Керівні органи Збройних Сил України забезпечують фінансування службових потреб і обов'язків військового капелана.

Стаття 14. Особливості діяльності військового капелана (військового капелана резерву).

1. В умовах воєнного стану, особливого періоду, бойових дій, чи інших непередбачених випадках, військовий капелан (військовий капелан резерву) забезпечує душпастирську опіку всіх військовослужбовців і працівників, які перебувають в зазначеному районі дій та потребують душпастирської опіки.

2. Військовому капелану (військовому капелану резерву) заборонено брати безпосередню участь у бойових діях в якості комбатанта. Військовому капелану зброя не видається.

3. Військовий капелан за жодних обставин не може бути залучений до чергувань, нарядів, виконання бойових завдань, вирішення питань матеріально-технічного забезпечення військовослужбовців (працівників), проведення службових розслідувань та інших дій несумісних з наданням душпастирської опіки особовому складу і проведенням релігійних обрядів (культів).

Стаття 15. Підпорядкування військових капеланів (військових капеланів резерву).

Військовий капелан (військовий капелан резерву) підпорядковується командиру своєї військової частини (підрозділу) у межах своїх обов'язків.

Стаття 16. Припинення діяльності військового капелана (військового капелана резерву).

1. Діяльність військового капелана (військового капелана резерву) припиняється у разі:

– Втрати капеланом статусу священнослужителя своєї релігійної організації.

– Втрати статусу некомбатанта.

2. Припинення діяльності військового капелана здійснюється згідно трудового законодавства України та при обов'язковому залученню профспілкової організації об'єднання військових капеланів.

Розділ IV

ФІНАНСОВЕ, МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА

Стаття 17. Фінансування діяльності та соціальний захист військових капеланів (військових капеланів резерву) та членів їх сімей.

1. При вступі на посаду військовому священику (капелану) присвоюється і зберігається фінансове та соціальне забезпечення не нижче мінімального рівня фінансового та соціального забезпечення старшого офіцерського складу звання майор, що передбачене для посади «старший офіцер» військової частини, де працевлаштований капелан.

2. Фінансування діяльності військових капеланів (військових капеланів резерву) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, що передбачені для фінансування Збройних Сил України.

3. Обсяги та порядок фінансування діяльності військових капеланів (військових капеланів резерву) визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Соціальний захист військових капеланів (військових капеланів резерву) встановлюється згідно норм чинного законодавства про соціальний захист осіб старшого офіцерського складу звання майор, що передбачене для посади «старший офіцер» військової частини, де працевлаштований капелан.

5. У випадку залучення військової частини (підрозділу), де виконує свої обов'язки військовий капелан (військовий капелан резерву) до бойових дій, соціальний захист такого капелана доповнюється відповідними положеннями статусу «Учасник бойових дій».

Стаття 18. Матеріально-технічне забезпечення військового капеланства.

1. При вступі на посаду військовому священику (капелану) присвоюється матеріально-технічне забезпечення не нижче рівня матеріально-технічного забезпечення старшого офіцерського складу звання майор, що передбачене для посади «старший офіцер» військової частини, де працевлаштований капелан.

2. Матеріально-технічне забезпечення військового капеланства, здійснюється державою за рахунок коштів, передбачених для центральних

органів виконавчої влади, у сфері повноважень яких запроваджується військове капеланство.

3. Для виконання завдань з душпастирської опіки військова частина, за потреби, надає капелану в користування службовий автомобіль з водієм.

4. У разі використання військовим капеланом власного транспортного засобу задля виконання завдань з душпастирської опіки, відшкодування паливно-мастильних матеріалів та амортизації відбувається згідно норм чинного законодавства України.

5. Командування військових частин (підрозділів) надає військовим капеланам службове приміщення (робоче місце) для здійснення їх діяльності з усіма необхідними меблями та оргтехнікою.

6. Культові споруди (духовні центри), що будуються на землях оборони, є власністю держави в особі відповідних центральних органів виконавчої влади і надаються командуванням відповідних військових частин (підрозділів) військовим капеланам у користування.

Розділ V

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВІЙСЬКОВЕ КАПЕЛАНСТВО

Стаття 19. Відповідальність посадових осіб

Особи, які чинять перешкоду здійсненню капеланом душпастирської опіки особового складу, проведення релігійних культів (обрядів), а також посадові та інші особи, винні в порушенні законодавства про військове капеланство, які своїми діями або бездіяльністю перешкоджають законній діяльності військових капеланів або їх профспілкового об'єднання, несуть дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів України.

Стаття 20. Відповідальність релігійних організацій.

Релігійним організаціям і їх представникам, забороняється будь-яке пряме і непряме втручання у діяльність військових капеланів, командування військових частин (підрозділів) та особового складу. Винні у такому втручанні, а також у дискримінації, переслідуванні, здійсненні тиску та інших правопорушеннях супроти військових капеланів, командування військових частин (підрозділів) та особового складу несуть дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів України Збройних сил України

Розділ VI

ПЕРЕХІДНІ І ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

I. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

II. Внести зміни до таких законів України:

1. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, № 25, ст. 283):

1) у статті 21 частину третю викласти в наступній редакції:

«Військовослужбовці, резервісти та члени їх сімей мають право на душпастирську опіку, що здійснюється військовими капеланами (військовими священнослужителями), що здійснюється відповідно до положень Закону України “Про військове капеланство у Збройних Силах України”.

2. У Законі України “Про Збройні Сили України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст. 108):

1) частину першу статті 16 після слів “працівників Збройних Сил України” та “резервістів та військовозобов’язаних” доповнити словами “військових капеланів”, після слів “надзвичайного стану” доповнити словами “проведення антитерористичної операції, заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях”;

2) доповнити Закон новою частиною 17¹ наступного змісту:

“Стаття 17¹. Організація, координація та здійснення душпастирської опіки та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і резервістів

Організація, координація та здійснення душпастирської опіки та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і резервістів регулюється відповідно до законів України та інших нормативно-правових актів та покладається на структурний підрозділ Департаменту військової освіти, науки, соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України, структурні підрозділи Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України та органів військового управління Збройних Сил України, структурний підрозділ Центру морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України в межах завдань та функцій.

3. У Законі України “Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 15, ст. 190):

1) Частину першу статті 3 доповнити підпунктом четвертим такого змісту:

“4) військових капеланів — що діють (діяли) відповідно до положень Закону України “Про військове капеланство у Збройних Силах України””.

2) В пункт четвертий статті 6 внести наступні зміни:

слова “не несе зобов’язань щодо задоволення” замінити словами “сприяє задоволенню”;

3) Статтю 6 доповнити пунктом сьомим наступного змісту:

“7. Душпастирська опіка та задоволення релігійних потреб військовослужбовців здійснюється військовими капеланами.”;

4) у частині першій статті 11:

абзац третій після слів “та резервісти” доповнити словами “а також військові капелани”;

абзац шостий після слів “звільнені з військової служби” доповнити словами “у тому числі військові капелани,”;

5) у абзаці четвертому частини третьої статті 12 після слів “сімей військовослужбовців” доповнити словами “у тому числі військових капеланів,”;

6) доповнити Закон новою статтею 18¹ наступного змісту:

“Стаття 18¹. Соціальний захист військових капеланів

1. Держава забезпечує соціальний захист військових капеланів.

2. Умови грошового забезпечення та оплата праці військових капеланів повинні забезпечувати достатні матеріальні умови для належного виконання ними своїх функцій з урахуванням специфіки, інтенсивності, особливого характеру роботи, ризиків для життя і здоров’я під час діяльності в особливий період, забезпечувати добір необхідних кадрів, стимулювати ефективність душпастирської діяльності, компенсувати фізичні та інтелектуальні витрати.

Обсяги та порядок фінансування діяльності військових капеланів (військових капеланів резерву) визначається Кабінетом Міністрів України.

3. За військовими капеланами, захопленими в полон або в полон, а також інтернованими в нейтральних державах або безвісно відсутніми, зберігаються виплати в розмірі посадового окладу за останнім місцем служби, інших щомісячних додаткових видів грошового забезпечення постійного характеру та інші види грошового забезпечення з урахуванням зміни норм грошового забезпечення. Членам сім’ї таких військових капеланів щомісячно виплачується грошове забезпечення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, у порядку та в розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Дія цього пункту не поширюється на військових капеланів, які добровільно здалися в полон, самовільно залишили військові частини (місця служби) або дезертирували зі Збройних Сил України, інших утворених

відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Грошове забезпечення виплачується таким членам сімей військових капеланів:

дружині (чоловіку), а в разі її (його) відсутності - повнолітнім дітям, які проживають разом з нею (ним), або законним представникам (опікунам, піклувальникам) чи усиновлювачам неповнолітніх дітей (інвалідів з дитинства - незалежно від їх віку), а також особам, які перебувають на утриманні військових капеланів, або батькам військових капеланів рівними частками, якщо військові капелани не перебувають у шлюбі і не мають дітей. При цьому виплата грошового забезпечення цим членам сімей здійснюється до повного з'ясування обставин захоплення військових капеланів у полон або заручниками, інтернування військових капеланів або їх звільнення, або визнання їх у встановленому законом порядку безвісно відсутніми чи померлими. У всіх випадках виплата грошового забезпечення здійснюється не більше ніж до дня виключення військових капеланів зі списків особового складу військової частини.

У разі індексації грошового забезпечення військових капеланів Збройних Сил України, грошове забезпечення членам сімей військових капеланів, захоплених у полон або в полон, а також інтернованих у нейтральних державах або безвісно відсутніх виплачується з урахуванням такої індексації — з дня прийняття рішення про проведення такої індексації.

4. У разі загибелі (смерті) військового капелана під час виконання ним своїх обов'язків членам сім'ї загиблого (померлого), а в разі відсутності сім'ї — його батькам та особам, які перебувають на його утриманні з державного бюджету виплачується одноразова грошова допомога у розмірі та порядку, передбаченому для військовослужбовців.

У разі поранення, контузії, каліцтва, захворювання, нещасного випадку, пов'язаних з виконанням військовим капеланом своїх обов'язків, йому виплачується з державного бюджету одноразова грошова допомога у розмірі та порядку, передбаченому для військовослужбовців.

Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), захворювання, інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військового капелана є наслідком:

вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;

вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;

навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);

подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги.

5. Продовольче забезпечення військових капеланів здійснюється за нормами і в терміни, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Речове забезпечення військових капеланів здійснюється за нормами і в терміни, що визначаються відповідно Міністерством оборони України, а порядок грошової компенсації вартості за неотримане речове майно визначається Кабінетом Міністрів України.

6. Військові капелани та члени їх сімей, які проживають разом з ними, забезпечуються службовими жилими приміщеннями, що повинні відповідати вимогам житлового законодавства.”;

4. У Законі України “Про боротьбу з тероризмом” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 25, ст. 180):

1) в пункті першому частини першої статті 21 після слів “військовослужбовців” доповнити словами “військові капелани,”;

5. У Законі України «Про військовий обов’язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст. 385):

1) частину п’яту статті 2 доповнити реченням наступного змісту:
“Держава забезпечує реалізацію права на свободу совісті громадян, які проходять військову службу у Збройних Силах України.”;

2) абзац п’ятий частини першої статті 20 доповнити абзацом наступного змісту:

“Військові капелани, що забезпечують реалізацію положень Закону України “Про військове капеланство у Збройних Силах України”.

3) статтю 40 доповнити частиною другою наступного змісту:
“Військовослужбовці, які виконують конституційний обов’язок щодо захисту Вітчизни, мають право на душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб, що здійснюється відповідно до законодавства військовими капеланами.”;

6. У Законі України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 45, ст. 425):

1) пункт 20 частини першої статті 6 доповнити абзацом другим наступного змісту:

“військові капелани — які за погодженням з органами військового управління здійснювали (здійснюють) душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, перебуваючи безпосередньо в районах проведення антитерористичної

операції, заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях у період їх проведення.”;

2) в пункті 13 частини другої статті 7 після слів “участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення” доповнити словами “чи діяльності спрямованої на реалізацію права на свободу віросповідання, душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України”.

абзац перший пункту 14) після слів “волонтерську діяльність” доповнити словами: “та/або душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України”);

4) у абзаці п’ятому частини першої статті 10 після слів “волонтерську діяльність” доповнити словами “та/або душпастирську опіку та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України) та після слів “волонтерської діяльності” доповнити словами “та/або душпастирської опіки та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів”;

абзац восьмий після слів “а також сім’ї” доповнити словами “військових капеланів,”.

7. У Статуті внутрішньої служби Збройних Сил України, затвердженому Законом України “Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України” (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 22-23, ст. 194):

1) статтю 102 доповнити новим підрозділом “Військовий капелан” такого змісту:

102³. Військовий капелан — фізична особа, яка має повну вищу духовну освіту, є священнослужителем релігійної організації, статут (положення) якої зареєстровано в Україні у встановленому законом порядку, є громадянином України, пройшов погодження з органами Служби безпеки України (Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, органами військової контррозвідки), і прийнятий на роботу на посаду військового священика (капелана) у військовій частині (підрозділі), військовому навчальному закладі, установах та організаціях Збройних Сил України.

Військовий капелан у мирний і воєнний час відповідає за надання душпастирської опіки та задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України та членів їх сімей.

Військові капелани підпорядковуються військовому командуванню у питаннях дотримання розпорядку життєдіяльності військових підрозділів.

У своїй діяльності капелан взаємодіє з органами по роботі з особовим складом, військово-медичною службою та військовими психологами, а під час бойових дій — додатково зі структурами (підрозділами), на які покладено функцію реєстрації інформації про захоронення, могили, урни з прахом.

102⁴. Військовий капелан (священик) зобов'язаний:

дотримуватися вимог законодавства;

дотримуватися розпорядку дня, узгоджувати з військовим командуванням час та місце проведення богослужінь, релігійних обрядів та інших заходів душпастирської опіки;

брати участь у проведенні військових урочистостей, надавати військовослужбовцям, працівникам і членам їх сімей допомогу в отриманні й вивченні релігійної літератури, організовувати групові та індивідуальні бесіди з питань душпастирської опіки, відвідувати військові госпіталі і гауптвахти, брати участь у виховній роботі з членами сімей військовослужбовців;

сприяти підтриманню високого морального духу військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, інших військових формувань, забезпечувати їх релігійну та духовну підтримку;

проводити з військовослужбовцями заняття з дотримання здорового способу життя, попередження самогубств, запобігати виникненню стресових ситуацій;

надавати військовому командуванню консультативну допомогу з релігійних питань;

забезпечувати задоволення релігійних потреб військовослужбовців, у разі, якщо військовослужбовці мають інші релігійні переконання, вживати заходів щодо їх вільного доступу до священнослужителів відповідних релігійних організацій;

забезпечувати вільний доступ до культових споруд тим військовослужбовцям, які належать до інших конфесій;

дотримуватися загальних стандартів діяльності військових капеланів;

доброзичливо ставитися до всіх військовослужбовців незалежно від їхнього ставлення до релігії;

толерантно ставитися до представників інших конфесій чи релігій, утримуватися від заяв чи дій, які можуть спровокувати серед військовослужбовців релігійну неприязнь, нетерпимість, ворожнечу, не допускати появи та поширення серед військовослужбовців та резервістів релігійної ворожнечі та упередженого ставлення до інших віросповідань чи представників інших конфесій;

брати участь у роботі з утвердження у взаєминах між військовослужбовцями високоморальних, гуманних норм, культури поведінки;

дотримуватися норм режиму таємності та збереження державної таємниці відповідно до законодавства України;

дотримуватися встановлених правил спільного використання культових споруд, приміщень і майна, призначеного для здійснення душпастирської опіки;

постійно взаємодіяти з військовим командуванням задля ефективного виконання своїх обов'язків;

зберігати у таємниці відомості, одержані ним під час сповіді;

сприяти вільному доступу військовослужбовців, які мають інші релігійні переконання, до священнослужителів відповідних релігійних організацій;

сповіщати членів сім'ї військовослужбовців про їх поранення, загибель тощо.

102⁵. Особливості підготовки, призначення на посади та діяльності військових капеланів визначаються Законом України «Про військове капеланство у Збройних Силах України».

2) доповнити статтею 269¹ в наступній редакції:

“269¹. Військовий капелан не може бути залучений до чергувань, нарядів, виконання бойових завдань, вирішення питань матеріально-технічного забезпечення військовослужбовців, проведення службових розслідувань та інших дій, несумісних з його посадовими обов'язками, статусом священнослужителя.»;

3) примітку додатку 3 до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України доповнити абзацом такого змісту:

«Військовим капеланам, що проходять військову службу за трудовою угодою, присвоюється первинне військове звання капітана служби військового капеланства.»;

8. Дисциплінарний статут Збройних Сил України, затверджений Законом України “Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України” (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 22-23, ст. 197)

1) доповнити статтею 48¹ наступного змісту:

«48¹. На осіб, які займають посаду військових капеланів (священників) можуть бути накладені дисциплінарні стягнення зазначені у пунктах «а» - «в» статті 48.».

III. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

IV. До приведення законів України, інших нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

**Голова
Верховної Ради України**

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ШАХОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000A1C85500FDCBA201
Дійсний до: 14.07.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 315д9/1-2020/165537 від 23.09.2020

204741